

Jerusalem kao glavni grad Izraela je mač u rukama radikala

Autor: Nedžad Ahatović prof. Odbrane i sigurnosti

Kada je britanski general Alenby osvojio Jerusalem tokom I Svjetskog rata, američka štampa ga je tada nazvala „Richardom Lavljeg Srca“ koji je oslobodio Jerusalem od pagana. No, suprotno tada izraženom hvalospjevu, američka štampa je po pitanju priznavanja Jerusalema kao glavnog grada države Izrael od strane administracije predsjednika Trampa veoma kritički raspoložena. New York Times je ovaj potez predsjednika Trampa nazvao grandiozno nepromišljenim, ali ne i njegovim prvim i posljednjim potezom takve vrste. Uredništvo ove uticajne dnevne novine u SAD-u se pita, ako je SAD zvanično predsjedničkim aktom priznala Jerusalem za glavni grad Izraela, zašto se ne žuri sa premještanjem američke ambasade iz Tel Aviva u Jerusalem koje je najavljeno tek za 2020 godinu. Na kraju uredništvo New York Timesa zaključuje da je ovim potezom Predsjednik Trump prekršio glavno pravilo one barem prividne neutralnosti američke vanjske politike na Bliskom Istoku koje je bilo na snazi preko 70 godina. Onda se sa pravom postavlja pitanje kakav to mirovni proces želi nametnuti administracija predsjednika Trampa ako se ovim činom svrstala na jednu stranu – na stranu države Izrael. U tom kontekstu, ovaj potez Predsjednika Trampa generira dvije dimenzije problema. Prva dimenzija problema je da ovaj u najmanju ruku impulzivan i apsolutno nepromišljen potez ide na ruku svim radikalnim skupinama koji egzistiraju na Bliskom Istoku. Druga dimenzija problema je da se priznanjem silom oduzete teritorije okupatoru kao njegove, a na osnovu faktičkog stanja, krše sve međunarodne norme internacionalnog prava po kojima nema nasilne promijene granice. Postavlja se s pravom pitanje u čemu je onda Rusija pogriješila anektirajući Ukrajinski poluotok Krim silom, na šta su SAD i saveznice u NATO-u oštro protestirale i povećale svoje vojno prisustvo u Istočnoj Evropi.

Kao što rekoh, možda i najvažnija dimenzija ovog problema je činjenica da se problem terorizma i radikalizma ne shvaća i da potezi poput ovog predsjednika Trampa idu direktno na ruku teroristima. Naime, ne prihvaćanje činjenice među državicima na Zapadu da se suprotstavljanje teroristima ne zasniva na populizmu, već na premisama vođenja tzv. asimetričnog tipa rata može imati nesagledive posljedice. Asimetrični rat je u osnovi stanje u kojem se jedna vojna supersila poput SAD-a ili Rusije ne sukobljava sa drugom jednakom ili nejednakom organiziranom vojnom silom. Naprotiv, jedan indoktriniran pojedinac ili grupa takvih individua dovoljni su da se pokrene specijalni rat, nelegalno sakupljaju sredstva putem trgovine visokotarifnom robom ili narkoticima, poduzmu razne antidržavne subverzivne aktivnosti ili izvede iznenadni teroristički napad. Ključ za takvu vrstu rata je upravo uskraćivanje suprotnoj strani argumenata za podrivanje državnog kredibiliteta, te karaktera i kompetencije državne administracije i sigurnosnih agencija koji kreira ukupan imidž te države u svijetu. Nažalost, SAD sa predsjednikom Trumpom na čelu, uz ovakve populističke poteze, teško da može da se u tom kontekstu u današnje vrijeme nosi sa terorističkim grupama koje 70% od svojih sponzorskih sredstava, koja nisu mala (ISIL je „težak“ 2,5 milijarde USD) troše na informatičku opremu i mogućnost stalnog pristupa internetu radi kreiranja informacija koje podržavaju njihov cilj borbe. U tom kontekstu svako slabljenje kredibiliteta, karaktera i kompetencije protivnika se nemilosrdno iskorištava u propagandnom ratu u kojem se sa stotina profila i grupa na društvenim mrežama ukazuje na određeni propust kao ovaj Predsjednika Trampa koji se odmah povezuje sa obespravljenim statusom muslimana na Zapadu, evidentnim ugnjetavanjem Palestinaca na okupiranim teritorijama itd. itd. Takva vrsta informacija kod mlađe populacije u muslimanskim zajednicama po Evropi i svijetu proizvodi bunt, a kod određenog broja ljudi se uglavnom sa sociološko-ekonomskog aspekta besperspektivnosti javlja i spremnost za rat ili samo-žrtvovanje u nekom terorističkom napadu na „nevjernike“. Takvu situaciju razne terorističke organizacije koriste kako bi sponzorima opravdale uložena sredstva i pokazale sebi i drugima vlastitu snagu i umješnost u vođenju asimetričnog rata ili tzv. višedimenzionalnih sukoba odnosno paralelnog vođenja simetričnog i asimetričnog rata kao u slučaju ISIL-a.

Što se tiče međunarodnog prava, što je druga dimenzija problema, treba istaći da Jerusalem ima specijalni status od mirovnih pregovora Izraela i Jordana 1994. godine upravo pod posredništvom SAD-a. Sada se postavlja pitanje da li su jednostranim priznavanjem Jerusalema kao glavnog grada Izraela SAD odustale od garancija i posredništva kod postizanja tog mirovnog sporazuma koji Jordanu garantuje ravnopravan status u Jerusalemu i priznaje njegov suverenitet nad teritorijom Zapadne Obale. Da li to sada znači sa SAD ne priznaju međunarodno priznate granice Kraljevine Jordan? Bilo kako bilo šteta nanescena ovim predsjedničkim ukazom u smislu međunarodnog prava je nemjerljiva. Šefovi Vlada zemalja EU su osudile ovaj jednostrani populistički čin SAD-a dok je Organizacija Islamskih zemalja otišla i korak dalje priznavši Istočni Jerusalem kao glavni grad države Palestine. S obzirom na sve navedeno čini se da je jedino razumno i optimalno rješenje bliskoistočnog problema u cjelini u uspostavi države Palestine, koja će u svakom slučaju, pa barem i djelomično, staviti pod kontrolu razne arapske militantne i terorističke organizacije i njihovu težnju za uništenjem Izraela. Zajedničkim radom Izrael i Palestina mogu razviti vrlo tijesnu saradnju u otklanjanju sigurnosnih prijetnji, što je dugoročan proces, ali garantuje temeljito rješavanje problema terorizma i osigurava pozitivan imidž ovog dijela svijeta, a o smanjenju patnji civila na obje strane da i ne govorimo.

Naravno, nije trebalo mnogo čekati da se zvanična Moskva obruši na SAD po pitanju priznavanja Jerusalema kao glavnog grada Izraela. Predsjednik Putin se tih dana „sasvim slučajno“ našao u posjeti Egiptu kojom prilikom je po tom pitanju izjavio - „Takvi koraci su destabilizirajući, i ne pomažu rješavanju situacije, već umjesto toga mogu

izazvati veliki sukob. Postoji potreba za dugoročnim i fer rješenjem koje ispunjava interese obje strane, te je u skladu s ranijim stavovima međunarodne zajednice.”

Američko konstantno uslozljavanje odnosa sa Rusijom se javlja kao posljedica probuđenih težnji Moskve za ponovnom uspostavom svojih nekadašnjih interesnih sfera koristeći i šireći svoj uticaj uglavnom kod zemalja koje ne priznaju SAD kao kredibilnog svjetskog policajca. Rusija nastavlja da u tom kontekstu na Bliskom Istoku i dalje potiče, podržava i naoružava Assadove eskadorne smrti, te razvija vrlo unosnu vojnu i političku saradnju sa Teheranom. Izraelski list Hareetz je upravo ovih dana objavio vrlo interesantan članak o strateškom partnerstvu Rusije i Hezbolaha u Siriji u okviru kojeg se direktno iz Rusije militantnim grupama Hezbolaha u Siriji doturaju velike isporuke naoružanja i sofisticirane vojne opreme. Ova informacija je vrlo znakovita, jer se zaista može smatrati vrlo autentičnom i to na bazi htijenja Moskve da indirektnim ugrožavanjem Izraela oslabi ulogu SAD-a u ovom djelu svijeta. Cilj je da se Hezbolah učini što kompetentnijim u vojnom smislu kako bi se Izrael izazvao na pretjeranu vojnu reakciju u kojoj masovno stradaju civili, što uopšte nije teško s obzirom na uvijek za rat raspoloženi izraelski politički, državni i vojni establišment. Taj politički manevar Moskve u Washingtonu vide kao prikrivenu prijetnju američkom kredibilitetu općenito, stoga se administracija predsjednika Trampa pokušava tim ruskim nasrtajima oduprijeti sa tezom da Izrael nije izvor problema na Bliskom Istoku, što je u osnovi pogrešna premisa. Izrael je definitivno dio problema, jer svojim bahatim ponašanjem uvlači SAD sve dublje i dublje u saučesništvo u zločinu nad civilima, poglavito djecom, koje je izloženo žestokoj moralnoj osudi svijeta u kojima upravo Rusija vidi vlastitu korist.

U dosadašnjem odmjerkavanju snaga, Putin se po ko zna koji put pokazao superiornim u odnosu na razne američke administracije koje su bile aktuelne za vrijeme nekoliko njegovih predsjednikovanja Rusijom. Da je to tačno, ukazuje i informacija da će Predsjednik Putin preko ruskog ambasadora u OUN-u pokrenuti inicijativu pred Vijećem Sigurnosti u vezi sa američkim priznavanjem Jerusalema kao glavnog grada Izraela, jer to u Rusiji smatraju povredom međunarodnog prava. Putin dakle, unaprijed računa na taštinu predsjednika Trampa koja nakon podnošenja ruske inicijative definitivno neće mirovati na Twitteru. Upravo zbog te iste taštine uz Putina danas stoje skoro sve islamske zemlje i biće ih jako teško uvjeriti da ponovo vjeruju bilo kome u Washingtonu. U svakom slučaju Predsjednik Tramp je svojom odlukom da Jerusalem prizna kao glavni grad Izraela stavio mač u ruke svim radikalima na Bliskom Istoku, dok je po mom skromnom mišljenju belegija za oštrenje tog mača ipak u Moskvi.